

CONCEPTUAL REALIZATION OF DESTINY IN PROSE OF T. HARDY, I. NECHUI-LEVYTSKY, PANAS MYRNY AND I. FRANKO

Literary psychologism is deep, artistic and logical explanation of character's inner world, feelings, emotions, desires, thoughts and experiences. In Western European literature this term is considered as the psychologism of heroes to the world and other people, as well as internal psychological analysis of personal inner world and its soul. Forms, methods and techniques reflect the spiritual and psychological life of the characters and make up the core of the art system of realist writers of the second half of the XIX century. Psychological analysis plays a decisive role in creating the characters in the novel. This helps author to reveal the moral and psychological effects of social relationships on the human personality. In the XIX–XX centuries in Western European novels appeared psychological direction that caused the following changes in its genre form. In the writers' works not only external biography and heroes' public career was observed, but also their hidden inner life [1, 39–40]. N. Zborovska notes that due to psychoanalysis in the Western literary criticism “поширювався модерний погляд на літературний твір як результат синтезу свідомих та несвідомих психічних процесів. Критика класичного психоаналізу сприяла нетрадиційному тлумаченню літератури загалом. Динамічний зсув психоаналітичних концепцій до біологізму (матерії, тілесності) або духовності (слова, логосу) зумовив унікальні зрушення в літературній інтерпретаційній методології” [2, 9]. The novel is intended to reveal the depth of individual life, social system and its impact on the fate and consciousness of personality. According to R. Fox, psychoanalysis did not understand that the individual is only a part of the social whole and that the laws of that social whole change and control the nature of each individual. The person is forced to fight against the internal objective horrors that are accompanied by the fall of the social order, against the subjective reflection of all these things in his own mind. It must fight for the fact of changing the world [8, 147].

Modern Ukrainian literary criticism also draws attention to psychological manifestations in Ukrainian literature. Y. Kovaliv wrote that the psychological literature is “передавання художніми засобами внутрішнього світу персонажа, його думок, переживань, зумовлених зовнішніми і внутрішніми чинниками” [3, 292]. A significant contribution to literary psychoanalysis made such critics as V. Ageieva, T. Hundorova, N. Zborovska, H. Klochek, S. Pavlychko, O. Sichkar, embracing creativity of I. Nechui-Levytsky, Panas Myrny, I. Franko.

O. Sichkar draws attention to the most common ways and means of psychological implementation, namely inner monologue. The author notes that often dealing with “подвійним психологізмом – психологічний аналіз психологічного аналізу – з одного боку, автор подає психологічний аналіз внутрішнього світу персонажа, з іншого – сам персонаж аналізує свій стан, дії і чинки”. Here is an example of classic Ukrainian literature, in particular Chipka's inner monologue from the novel “Do oxen low when mangers are full?”, where he suddenly recovered from riotous living and drunken frenzy and began to analyze what had happened to him [7, 39]. The strengthening of psychological characteristics of the same literary personage and using receptions of sleep and dreams is envisaged here, because Panas Myrny often uses such methods. For instance, in Chipka's minds we can trace: “Серед широкого й просторого степу, рівного, як долоня, над котрим носився тільки буйний вітер та чорний ворон коли-не-коли скрикував над головою, прорізуючи дзвінко обвітря своїм дужим крилом, або степова чайка кигикала, з купини на купину злітаючи, мов за дітками плакала мати, – тут йому думка розмальовувала картину за картиною... То перед його очима виводила обстави городського життя, бучного, шумливого, клопітливого. Усе те ревло та клекотіло, як вода в прірві, й лякало його своїми розкошами, біганиною, вигуками та викриками. Заквирила чайка – й разом перенесла його думку на село, в тиху сільську хатину, нагадала про жінку, про діток...” [4, 89]. Also, the author includes the psychological portrait to the methods and means of implementation of psychologism in this essay. The novel “Do oxen low when mangers are full?” author begins with characterologic portrait, and then proceeds to psychological: “Шов справді парубок. На перший погляд йому, може, літ до двадцятка добиралося. Чорний шовковий пух тільки що висипався на верхній губі, де колись малося бути вусам <...> лице довгобразе – козаче <...>. Оце й уся врода. Таких парубків часто й густо можна зустріти по наших хуторах та селах. Одно тільки в цього неабияке – дуже палкий погляд, бистрий, як блискавка. Ним світилася якась незвичайна сміливість і духовна міць, разом з якоюсь хижою тугою...” [4, 36]. From the final two sentences the reader learns about the inner world of a character who appears as an extraordinary personality, smart, bold, but with a hidden aggression.

In world culture different forms of art expression aspects of fate's operation are envisaged. For example, here can be traced such images of symbols as “life as game”, “life as theater”, originating

from antiquity. N. Zborovska writes that play (game) is “одна з психічних реальностей, що характеризується вільною діяльністю, є річчю в собі і протистоїть серйозному. Психоаналітичний інтерес до гри зумовлений тим, що вона дозволяє виявити неусвідомлені бажання. Концепція гри, спрямована на звільнення пригніченої психічної реальності” [2, 374]. In the works of T. Hardy we can read about the life as game very often. “His fervid nature could not afford to relinquish one of these, though two of the three were as many as he could hope to preserve. Though his love was as chaste as that of Petrarch for his Laura, it had made fetters of what previously was only a difficulty. A position which was not too simple when he stood wholehearted had become indescribably complicated by the addition of Eustacia. Just when his mother was beginning to tolerate one scheme he had introduced another still bitterer than the first, and the combination was more than she could bear” [13, 237]. Quite appropriate is the description of Wildeve’s character traits: “Wildeve’s silence that day on what had happened to him was just the kind of behaviour calculated to make an impression on such a woman. Those delicate touches of good taste were, in fact, one of the strong points in his demeanour towards the other sex. The peculiarity of Wildeve was that, while at one time passionate, upbraiding, and resentful towards a woman, at another he would treat her with such unparalleled grace as to make previous neglect appear as no discourtesy, injury as no insult, interference as a delicate attention, and the ruin of her honour as excess of chivalry” [13, 354]. The idea of the tragic and comic continuity in human life is embodied in world classics, particularly in the works of Thackeray, who was in favorite lecture of T. Hardy. T. Hardy, like his characters, loved the humor, was able to combine the tragic and comic within the same episode, saw the complex web of life in these categories. For example, Grace Melbury (“The Woodlanders”) tells Mrs. Charmond: “I thought that what was getting to be a tragedy to me was a comedy to you. But now I see that tragedy lies on YOUR side of the situation no less than on MINE” [15, 289].

English positivism played for T. Hardy an important role and especially George Eliot’s works, in which the writer could learn the art of maximum clarity of transferring motives, emotions and perceptions of their characters. Motives of rural idyll available in the novel “Adam Bede” by George Eliot, will be picked up and deployed in a book “Under the Greenwood Tree” by T. Hardy, and the tragedy of Bede’s bride, Hetty Sorrel, will be responded in images of Fanny Robin (“Far from the Madding Crowd”) and Tess (“Tess of the d’Urbervilles”).

Simultaneously with the novels T. Hardy continued to write novels and short stories, which later became the impetus for the creation of large-scale paintings. The author created texts in various formats, uniting them in cycles in parallel. In fact, he showed his desire to organize disparate stories in popular, at that time English prose of genre and thematic matrix, “the story of superfluous men”. T. Hardy’s novels about the hero who goes through difficult life vicissitudes create the illusion of a single artistic work. There are direct plot persuasions indicating interest to the writer’s existential problems of marginalized person. In the novel “Tess of the d’Urbervilles” the priest Angel Clare leaves his wife because of her “sin” and his selfish feelings of resentment, travels to South America and returns only to lose Tess. “The band of silver paleness along the east horizon made even the distant parts of the Great Plain appear dark and near; and the whole enormous landscape bore that impress of reserve, taciturnity, and hesitation which is usual just before day. The eastward pillars and their architraves stood up blackly against the light, and the great flame-shaped Sun-stone beyond them; and the Stone of Sacrifice midway. Presently the night wind died out, and the quivering little pools in the cup-like hollows of the stones lay still. At the same time something seemed to move on the verge of the dip eastward – a mere dot. It was the head of a man approaching them from the hollow beyond the Sun-stone. Clare wished they had gone onward, but in the circumstances decided to remain quiet. The figure came straight towards the circle of pillars in which they were” [14, 347]. There is a motif, common for short stories and novel, that is a double standard of morality, “letter” of religious law, that leads the heroine to the death and her lover to abandonment and loneliness. “Justice” was done, and the President of the Immortals, in Aeschylean phrase, had ended his sport with Tess. And the d’Urberville knights and dames slept on in their tombs unknowing. The two speechless gazers bent themselves down to the earth, as if in prayer, and remained thus a long time, absolutely motionless: the flag continued to wave silently. As soon as they had strength, they arose, joined hands again, and went on” [14, 350]. Existential of marginality makes clear the motive of fate / trouble and is a good ground for artistic searches of author at implementation plan both in small and large form of prose. The difference of motive interpretation lies in the fact that traces in the novel the increased role of intrigue and accelerated finale in accordance with the laws of the genre.

The writer relies not only on his personal experience as the connoisseur of native land, but also on one of the traditions of British culture, particularly on the folklore of the British Isles, where many legends and tales about destiny are envisaged. The writer often resorts folk triad. For example, novel “The Return of the Native” begins with the first book entitled “The Three Women”. In novel “Under

the Greenwood Tree” a teacher Fancy Day must make a choice between three suitors – Dick Dewy, Mr. Shiner and pasteur Mr. Maybold. “What a miserable deceiving difference between the manners of a maid’s life at dancing times and at others! Look at this lovely Fancy! Through the whole past evening she was touchable, squeezeable – even kissable! For whole half-hours I held her so close to me that not a sheet of paper could have been shipped between us; and I could feel her heart only just outside my own, her life beating on so close to mine, that I was aware of every breath in it. A flit is made upstairs – a hat and a cloak put on – and I no more dare to touch her than”. Thought failed him, and he returned to realities” [16, 67]. However, as it turned out, Dick had to endure much suffering. “Mr. Shiner and his watch-chain, taking the intrusive advantage that ardent bachelors who are going homeward along the same road as a pretty young woman always do take of that circumstance, came forward to assure Fancy – with a total disregard of Dick’s emotions, and in tones which were certainly not frigid – that he (Shiner) was not the man to go to bed before seeing his Lady Fair safe within her own door – not he, nobody should say he was that; – and that he would not leave her side an inch till the thing was done – drown him if he would. The proposal was assented to by Miss Day, in Dick’s foreboding judgment, with one degree – or at any rate, an appreciable fraction of a degree – of warmth beyond that required by a disinterested desire for protection from the dangers of the night” [16, p. 67–68]. And the last Mr. Maybold, the third admirer of Fancy. “That Mr. Maybold was conscious of her presence close beside him during the sermon; that he was not at all angry at her development of costume; that he admired her, she perceived. But she did not see that he loved her during that sermon-time as he had never loved a woman before; that her proximity was a strange delight to him; and that he gloried in her musical success that morning in a spirit quite beyond a mere cleric’s glory at the inauguration of a new order of things” [16, 187]. The same triad is envisaged in the novels of Ukrainian writers. For example, in the novel “Two Moskovkas” by I. Nechui-Levytsky we see the love between one man and two girls. “Поперед Василя йшли дві дівчини. Голови в їх були завітчані червоними квітками; до самого пояса вітер розвівав по плечах стрічки. На їх були однакові горсети, однакові червоні чоботи, сорочки їх були вишиті однаковим хмелем. Видно було, що йдуть дві подруги. <...> А дівчата були й справді гарні! Що позичала вогню, та звалась Ганною, а друга – Мариною. <...> Вийшла процесія з церкви, а за нею посипався народ. Сонце піднялось високо; надворі було так ясно, що й глянути було трудно, не заплющивши трохи очей. <...> Ганна з Мариною стояли коло дзвіниці і очей не зводили з Василя. А його чорні кучері аж лисніли на сонці, чорні брови здавались ще чорніші, ясні очі – ще ясніші” [5, 57–59]. Description of horrible feelings that filled the heart of Eugene Rafalovych can be read in the novel “Cross paths” by I. Franko. “Євгеній дивується, як йому серце не трісло при таких пониженні і потоптанні улюбленої жінки. Ще вчора рано він не був би припустив, що міг бути свідком такого зневаження свого ідеалу. Він був би розірвав, зубами загриз чоловіка, що посмів би навіть думкою зневажити його ідеальну Регіну. А ввечері він чув той огидний шепіт Стальського – і не рушився з місця, і рука його не затиснулася в п’ястук і не розтовкла йому фізіономії, не здушила горла! Як се могло статися? Чи йому загородив дорогу шлюб, що лучив тих обоє людей до купи на нерозривну долю, на нерозривну муку? Здається, ні. Щось інше спиняло його, паралізувало його волю. Ся Регіна – то не була його Регіна. То була якась виблідла, невдатна копія його ідеалу. <...> Йому здавалося часом, що оте довголітнє життя в такій поневіріці скалічило, обезсилило її душу, а іншим разом він з почуттям глибокої гіркості уявляв собі, що се його власне терпіння по розлуці з нею, його власна туга, і скорбота, і жалоба по ній стає муром між ним і між нею, мов обтернений пліт, через котрий не можна перебраться, не зранившись діткливо” [10, 261–262].

T. Hardy and Ukrainian writers used the same artistic literary direction – the realism, where a fundamental problem of the relationship between man and environment, the impact of social and historical circumstances of the formation of the spiritual world and the nature of personality are arised. I. Nechui-Levytsky notes that realism in literature “потребує, щоб література була одкидом правдивої, реальної життя, похотим на одкид берега в воді, з городом, чи з селом, з лісами, горами і всіми предметами, котрі знаходяться на землі” [6, 7]. I. Franko in his turn argues that literature “повинна бути робітницею на полі людського поступу, її тенденція і метод повинні бути наукові. Вона громадить і описує факти щоденного життя, вважаючи тільки на правду, не на естетичні правила, – а зарзом аналізує їх і робить з них виводи, – се її науковий реалізм; вона через те вказує хиби суспільного устрою там, де не все може добратися наука <...> і старається будити охоту і силу в читателях до усунення тих хиб – се її поступова тенденція” [9, 13]. At first writers render cognitively analytical principle. T. Hardy, I. Nechui-Levytsky, Panas Myrny and I. Franko aim to show in their writings the determining desire for objective and reliable reflection of events. Authors followed the mimetic principles, truthfulness of image detail and prevalence of prose genres. A person in their works is considered in differentiated depending of social circumstances. In the works of Ukrainian writers is traced the presentation, which has archaic folk roots of the central image of fate (destiny). In the Ukrainian artistic consciousness destiny proves its ancestry from ancient my-

thology, especially Greek. However, in the Ukrainian literature of realism we see the representations of fate not dominated by blind fate, deaf impersonality and indeterminism, but individual vision of destiny. There is unfathomable fate of individual vitality. I. Nechui-Levytsky set out realistic writers such purpose: “Реальна література повинна бути дзеркалом, в котрому б одсвічувалась правдива життя, хоч і тонка, похожа на мрію, як самий одсвіт”, а письменник “повинен бути в своїх творах дзеркалом громади, але дзеркалом високої ціни, в котрому б одбивалась життя правдива, але очищена й гарна в естетичному погляді, добре спорядкована й згрупована, освічена вищою ідеєю, і щоб була при тому жива, як сама життя” [6, 7–8].

In English and Ukrainian prose concept of destiny is represented in subjective and objective spheres that interact systematically. In the analyzed works such concept arises as plot of unfolded conflict factor and correlates with the ideal of the hero or heroine's fulfillment. It is identified with the human life with the help of empirical and existential sounding.

Список використаних джерел

1. Евнина Е.М. Западноевропейский реализм на рубеже XIX – XX веков / Е.М. Евнина. – М. : Наука, 1967. – 262 с.
2. Зборовська Н.В. Психологічний аналіз і літературознавство / Ніла Вікторівна Зборовська. – К. : Академвидав, 2003. – 392 с.
3. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [авт.-уклад. Ю.І. Ковалів]. – К. : Академія, 2007. – Т. 2. – 624 с.
4. Мирний Панас. Хіба режуть воли, як ясла повні? / Панас Мирний // Збір. тв. : у 7 т. – К. : Наукова думка, 1969. – Т. 2. – С. 33–370.
5. Нечуй-Левицький І.С. Дві московки / І.С. Нечуй-Левицький // Зібрання творів : у 10 т. – К. : Наукова думка, 1965. – Т. 1. – С. 51–101.
6. Нечуй-Левицький І.С. Непотрібність великоруської літератури для України і для слов'янщини (Сьогоднішнє літературне прямування) / І.С. Нечуй-Левицький. – Електронна бібліотека української літератури КІУС. – 19 с. – Режим доступу : <http://sites.utoronto.ca/elul/Nechui/Ukrainstvo/ukrainstvo05.Nepotribnist-1.pdf>
7. Січкара О.М. Форми, прийоми та засоби втілення психологізму в українській літературі (спроба системного аналізу) / О.М. Січкара // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2010. – № 4 (191). – С. 35–43.
8. Фокс Р. Роман и народ / Ральф Фокс ; [пер. с англ. и примеч. В.П. Исакова]. – Л. : Худож. л-ра, 1939. – 232 с.
9. Франко І.Я. Література, її завдання і найважливіші ціхи / І.Я. Франко // Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наукова думка, 1980. – Т. 26. – С. 5–14.
10. Франко І.Я. Перехресні стежки / І.Я. Франко // Зібрання творів : у 50 т. – К. : Наукова думка, 1979. – Т. 20. – С. 173–459.
11. Bloom H. Bloom's Modern Critical Views. Thomas Hardy / Harold Bloom. – USA, N. Y. : Infobase Publishing, 2010. – 196 p.
12. Bownas J. Thomas Hardy and empire: the representation of imperial themes in the work of Thomas Hardy / Jane L. Bownas. – USA, Burlington : Ashgate Publishing, 2012. – 174 p.
13. Hardy T. The Return of the Native / Thomas Hardy. – London : Penguin Popular Classics, 1994. – 486 p.
14. Hardy T. Tess of the d'Urbervilles / Thomas Hardy. – London : Wordsworth Classics, 2000. – 360 p.
15. Hardy T. The Woodlanders / Thomas Hardy // The works of Thomas Hardy in prose and verse. – London : Harper & Brothers Publishers, 1912. – V. VI. – 444 p.
16. Hardy T. Under the Greenwood Tree / Thomas Hardy. – London : Penguin Popular Classics, 1994. – 229 p.
17. Thomas J. Thomas Hardy and Desire: Conceptions of the Self / Jane Thomas. – USA, N. Y. : Palgrave Macmillan, 2013. – 248 p.
18. Wilson K. A Companion to Thomas Hardy / Keith Wilson. – Oxford : Wiley-Blackwell Publisher, 2009. – 504 p.

Анотація. У статті на матеріалі творів Т. Гарді, І. Нечуя-Левицького, Панаса Мирного та І. Франка простежуються типологічні збіги й розбіжності інтерпретації мотиву долі. Здійснюється аналіз психолого-трагічного ракурсу концепту долі як свідомого вибору особистості.

Ключові слова: концепт, доля, фатум, психолого-трагічний ракурс, суб'єктивна й об'єктивна сфери, екзистенційно-емпіричне звучання.

Summary. The article envisages the typological coincidences and differences of destiny's interpretation on the material works of T. Hardy, I. Nechui-Levytsky, Panas Myrny and I. Franko. The analysis of psychological and tragic conceptual perspective of fate as a conscious choice of the individual is investigated.

Concept of fate in English literature always took a central place and was marked with interpretational identity and originality. The total writer's using of poetic and mythic technology in the coverage problem of destiny creates the objective conditions for research in Western realistic prose.

The reflection of T. Hardy's objective reality interacts with archetypal fate's structures of British ethnic group as the mythological aspect of this concept and becomes decisive in his work. It is allocated at a realistic plot and corresponds to national intellect world. In the author's art world the mythologemes of destiny and fate are dominated that generate primarily ethnic existence. They are the universal object of writer's novelistic heritage.

Interpreting the concept of fate, T. Hardy introduces in the cycle of novels "Novels of Character and Environment" not only appropriate "characters", but also an "environment". The author interprets it not only by the terms of Darwinism. Although the category of gender of English nouns grammatically is not expressed. T. Hardy provides the necessary gender guidelines in his "environment" through a series of occasions.

If the evolution of T. Hardy as an artist arises clearly like "artistically centric", his Ukrainian contemporaries had to move firstly in the plane of national and political dimensions, and only then – in the plane of artistic discourse. Among the impulse and the direct textual specification in the works of I. Nechui-Levytsky and Panas Myrny prolonged searches for generalized principles that would allow them to explain the philosophy of life fact are observed. Persons in their works arise primarily as social creatures. Characters and fates of personages are motivated primarily by social factors.

Key words: concept, destiny, fate, psychological and tragic aspect, subjective and objective spheres, empirical and existential sounding.

Отримано: 24.01.2015 р.

УДК 821.111-31.09

Левицька Т.О.

ІМАГОТИП ІУДЕЯ В РОМАНІ В. СКОТТА «АЙВЕНГО»

У сучасному мультикультурному світі проблема формування та трансформації стереотипних уявлень однієї релігійної спільноти про іншу є вкрай актуальною, а їх неупереджене дослідження – основою для подолання хибних уявлень, що ускладнюють порозуміння між представниками різних культур. Оскільки художня література, як ніщо інше, здатна відтворювати релігійні іміджі в їх реальній повноті та багатогранності, постільки її літературознавче пізнання може зробити свій внесок в загальну сферу культурологічних знань.

Доба романтизму в Європі припала на період інтенсивного формування нового обличчя європейських націй та, водночас, на період активної секуляризації європейського суспільства. Тому в центрі пошуків романтиків постійно перебувала проблема трансформації релігійної свідомості та кристалізації національної ідентичності, котра стала стрижневою у творчості багатьох письменників. Процес формування національної ідентичності в літературі розглядається з перспективи бінарної опозиції «свого» та «чужого», яка в сучасній науці є засадничою для висвітлення проблем індивідуальної, колективної, національної ідентичностей тощо. На думку культуролога Г. Гусейнова, у кризові моменти переосмислення своєї ідентичності, коли власна культурна традиція в уявленні людей підірвана, образи «чужих» («чужинних») культур, усвідомлено або ні, набувають особливого сенсу та ваги [цит. за: 2, 137]. Дослідження уявлень одних народів про інших, які сформувалися в процесі тривалих контактів між ними, сьогодні є одним із актуальних перспективних напрямів досліджень у різних науках. З огляду на посилення в сучасному світі міжрелігійних, наднаціональних (об'єднавчі процеси у Європі) і глобальних діалогічних тенденцій, комунікативно-рецептивні аспекти дедалі більше цікавлять і літературознавців.

З огляду на актуальність цієї проблематики варто розглянути її у площині літературознавчої імагології, як співвідносяться релігійні стереотипи, вкорінені в традиційній культурі та, почасти, в буденній свідомості, і літературно-художні образи, що являють собою оригінальну письменницьку інтерпретацію цієї ж ситуації.